

ПСИХОЛОГІЯ БУЛІНГУ ТА ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ

АНОТАЦІЯ

- ▶ На сучасному етапі розвитку України в умовах трансформації економічних відносин у суспільстві відбуваються не лише економічні, а й проявляються ускладнення в економічній, політичній, соціально-психологічній сферах, що негативно позначається на молодшому поколінні й призводить до виникнення у них соціально-психологічної депривації, зниження можливостей для реалізації емоційних потреб.
- ▶ Аналіз негативних тенденцій у шкільному підлітковому середовищі виокремити низку віктимних проявів: підвищений рівень ворожості, роздратованості, що проявляються у безпосередній, заниженій самооцінці, конформності, ригідності, які перешкоджають безпорадність і жертвоприношення поведінку і т.ін.
- ▶ Розбудова системи освіти відбувається у складних соціокультурних умовах та в ситуації загострення негативних явищ в учнівському середовищі. Зокрема, майже в кожному учнівському середовищі існує проблема булінгу. Важливим є те, що це явище пов'язане із довготривалим виключенням особистості з групи, класу, колективу. Булінг вкрай негативно впливає на соціалізацію жертви, дезадаптуючи її.

Мета викладання курсу навчальної дисципліни «Психологія булінгу та віктимної поведінки»:

- ▶ висвітлення психологічних особливостей явища булінгу (цькування) в закладах освіти, його форм, можливих проявів та наслідків, формування знань щодо змісту, видів, психологічних чинників та психологічних особливостей корекції віктимної поведінки особистості, а також сприяння розвитку відповідних умінь та навичок.

Завданнями вивчення курсу навчальної дисципліни «Психологія булінгу та віктимної поведінки» є:

- ▶ – висвітлення поняття «булінг» (цькування), визначення різниці між булінгом і конфліктом;
- ▶ – оаналіз стадії розвитку процесу булінгу (цькування) в закладах освіти;
- ▶ – окреслення основних форм та видів булінгу (цькування), які можуть існувати в закладах освіти;
- ▶ – визначення передумов та причин виникнення булінгу (цькування) в закладах освіти;
- ▶ – ознайомлення з типами учасників булінгу (цькування) в закладах освіти, визначення їх ролі («кола цькування»);
- ▶ – визначення наслідків цькування для кривдника, потерпілого, спостерігачів, для освітнього середовища;
- ▶ – аналіз проблеми профілактики віктимної поведінки підлітків;
- ▶ – визначення, критеріїв, показників та виявлення рівнів ризику віктимізації підлітків;
- ▶ – обґрунтування і розкриття потенціалу інноваційних, інтерактивних методик профілактики віктимної поведінки підлітків.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

- ▶ «НАСИЛЬСТВО», «ЗНУЩАННЯ», «ДИТЯЧА ЖОРСТОКІСТЬ», «ЛИХОСЛІВ'Я», «АГРЕСІЯ», «БУЛІНГ», «МОБІНГ», «ЦЬКУВАННЯ», «ВІКТИМОЛОГІЯ», «ВІКТИМОГЕННІСТЬ», «ВІКТИМІЗАЦІЯ», «ВІКТИМНІСТЬ», «ЖЕРТВА».

Булінг це-

- ▶ **Булінг** (*bullying*, від англ. *bully* – хуліган, забіяка) (**цькування**) - це діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Ознаки булінгу

- ▶ систематичність (повторюваність) діяння;
- ▶ наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі;
- ▶ наслідки у вигляді психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страху, тривоги, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

Види булінгу:

- ▶ **фізичний** (штовхання, підніжки, зачіпання, бійки, стусани, ляпаси, нанесення тілесних пошкоджень);
- ▶ **психологічний** (принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, міміка обличчя, поширення образливих чуток, ізоляція, ігнорування, погрози, жарти, маніпуляції, шантаж);
- ▶ **економічний** (крадіжки, пошкодження чи знищення одягу та інших особистих речей, вимагання грошей);
- ▶ **сексуальний** (принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у переодягальнях, поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти);
- ▶ **кібербулінг** (приниження за допомогою мобільних телефонів, Інтернету, інших електронних пристроїв).

Віктимна поведінка це-

- ▶ дії особи, що провокують виникнення віктимної ситуації, яка полягає у конкретній життєвій ситуації, що складається у зв'язку з психологічними якостями особи при виникненні реальної можливості заподіяти їй шкоду.

Віктимна поведінка жертви, як правило, зумовлена:

- ▶ - особливостями фізіологічного стану особи,
- ▶ - легковажним та недбалим ставленням до особистої безпеки та безпеки майна,
- ▶ - легковажним ставленням до норм та правил громадського порядку та громадської безпеки,
- ▶ - участю у незаконних угодах через довірливість або необізнаність

За характером віктимна поведінка поділяється на:

- ▶ 1) конфліктну (при створенні або участі у конфлікті),
- ▶ 2) провокаційну (при наявності аморальної поведінки, демонстрації багатства тощо),
- ▶ 3) легковажну (створення аварійної ситуації, довірливого ставлення),
- ▶ 4) правомірну (протидія злочинця при виконанні громадських, службових обов'язків).

-
- ▶ Віктимологія – напрямок кримінології, що вивчає кількісну та якісну характеристику жертв злочинів, закономірності їхніх взаємовідносин із злочинцем з метою вдосконалення форм та методів запобігання злочинності.

При вивченні ролі потерпілого у злочині необхідно з'ясувати:

- ▶ Віктимні якості та ознаки потерпілого.
- ▶ Міру залежності від цих ознак процесу створення криміногенної ситуації.
- ▶ Дії потерпілого, що сприяли вчиненню злочину

▶ Дякую за увагу